

DEMOKRACIJA

Leto VIII. - Štev. 20

Trst - Gorica 14. maja 1954

Izhaja vsak petek

Odkrite karte

Intervju, katerega je imel Tito s Sulzbergerjem, je imel vsaj to dobro stran, da je prvič oficijelno odgrnil kapreno, ki je zadnje mesece zakrivala zakulisna pogajanja za rešitev Tržaškega vprašanja. Zda vsaj vemo, kje smo in kaj čaka Trst, če bi prišlo do razdelitve obstoječega Svobodnega tržaškega ozemlja. V tem primeru ne bi bila nobenega blagostanja, ne za tržaške Italijane, a tudi ne za tržaške Slovence. Trstu pred nosom bi namreč zrastle novo slovensko pristanišče v Kopru, kateremu naj bi Američani zgradili železniško in cestno zvezo z zaledjem, Puljem in Reko. Poleg hude konkurence Benetk in doslej manj občutene, toda vključno temu stalno grozeče konkurence Reke, bi Trstu zrastle še tretji tekmeč, ki bi mu, vsaj v prvem trenutku, odzvel, čeprav se tako majhen, toda vključno temu pomemben današnji jugoslovanski tranzit, kasneje pa še kaj več. Saj vemo, kako je bilo z Gdanskim, kateremu je pred pragom zrastle najprej skromna, a kasneje mogočna Gdinja, in s predvojno Reko, ki se je kaj kmalu nehala smejati Sušaku ter je z zavistjo spremljala njegov razvoj. Tudi kmetijsko siromašna tržaška okolica bi ne mogla več prodajati na obubošanem tržaškem trgu za dobro ceno svoje iz skope zemlje z muko iztrgane pridelke in njeni moški in ženske bi zamažali popravčevali za delo po propadajočih tržaških tovarnah, trgovinah in drugih podjetjih.

Tito je bil enkrat v svojih odgovorih vsaj v tem pogledu iskren. Bistvo in jasno je nakazal, da bo v primeru delitve za svoj račun napravil čez Trst hladen in odločen križ. To pa je nekaj, nad čemer so se zdaj še globlje kakor 8. oktobra globoko zamislili tudi vsi tisti iredentisti, ki so še novembra rogovili po tržaških ulicah in zahtevali priključitev k matični domovini. Medtem ko je jesensko mrtvaško razpoloženje in nejevolja nad najhujšo delitvijo zajela samo naše mesto ter so številni italijanski častniki šele tu, na liču mesta, doživeli svoje veliko razočaranje, pa se je danes nezadovoljstvo nad takšnimi rezultati iredentistične politike, ki naj bi imeli za posledico smrtno obsodbo Trsta in njegove bodočnosti, začelo v vedno večji meri kazati tudi pri rimskih centralah posameznih italijanskih strank. Tako je vodja demokratske levice, Gronchi, na sestanku 40 poslancev svojega krila 8. maja izjavil, da se delitve nikakor ne sme sprejeti in da je v takem primeru veliko boljše zahtevati uresničenje mirovne pogodbe. Podobne izjave je kmalu nato podal tudi tisti Colonnati, ki, kot Tržčan, izvoljen na listi MIS-a, simbolično predstavlja v vrstah te vse prej kakor iredentistične organizacije težnje tukajšnjih italijanskih skrajnežev. Če taki ljudje tako govorijo, potem je pamet opravila že presneto dolgo pot.

Ni manj poučen in komentar, katerega je k objavljenemu intervjuju dodal »New York Times«. V njem izrecno poudarja, da si vsi Tržčani, tudi največji Italijani, samo želijo, da bi Svobodno tržaško ozemlje trajalo vse večne čase. Nadalje dodaja, da vsi Tržčani čutijo, kako se njihovo blagostanje bliža koncu in izraža svoje mnenje, da čakajo Trst težki dnevi, kajti »morsko pristanišče, odrezano od svojega zaledja, je nesmisel in bi bilo obsojeno na počasno smrt«.

Zahodne demokracije torej zdaj prav dobro vedo, da delajo načrte, katerih tržaško prebivalstvo ne more odobravati. Takšno postopanje pa je v ostrem nasprotju z osnovnim demokratičnim načelom, ki zahteva, da je treba pri vseh važnih političnih vprašanjih, predvsem pa pri teritorialnih izpremembah najprej upoštevati voljo prizadetih ljudi. Do letošnje jeseni so se razni krogi vsaj formalno se lahko sklicevali na voljo večine tržaškega prebivalstva, ki naj bi po ulicah nekajkrat manifestiralo za protitalijanski rešitev. Letošnji novembrski izgedi in procesi, ki so sledili, pa so razbili zadnjo možnost za vzdrževanje takšnih iluzij. Če se zdaj k temu doda očitno odklonilno stališče do delitve, ki zajema tudi pripadnike tistih doslej iredentističnih strank, od katerih je odvisna vladna večina v rimskem parlamentu, potem je menda že skrajni trenutek, da se obrne krmilo ter se stopi na nova pota, drugačna od tistih, po katerih sta ameriško in londonsko znanje ministrstvo hodilo zadnjih par let. Po vseh neuspehih, ki so

Spet Trst in Posarje

Cudno je sicer, toda res izgleda, kot da bi tema problema bilo usojeno, da igra vzporedno vlogo v usodi Srednje Evrope. Posarje leži pravzaprav na zahodnem obronku Srednje Evrope, dočim leži Trst kot najsevernejša izgrajena točka Jadrana v sruu same celine.

Evropo brez evropeizacije Posarja si je lahko predstavili. Toda Evropa brez evropeizacije Trsta je obsojena na to, da postane pozorišče najhujših nasprotij med severom (Nemčijo) in jugom (Italijo) ter med Vzhodom in Zahodom.

Posarje je doživelo svoj plebiscit, ki so ga pripravili pod budnim francoskim nadzorstvom, kjer Nemci niti pomisliti niso mogli na to, da bi izvajali vse tiste glasovalne potegavščine (poziv volivcev iz Južne Amerike), kaj šele da bi jih izvršili tako, kot so jih izvajali italijanski nacionalisti. Toda takega plebiscita, pod nadzorstvom nasprotnika Trst ni doživel.

In vendar zatrjuje Adenauer, da ima glede Posarja končno in odločilno besedo tamonjske prebivalstvo. Adenauer si torej ne prisvaja pravice, da bi govoril v imenu Posarcev, čeprav bi se mogel sklicevati na voljo 91 odstotkov glasovalcev.

Kaj pa temu nasproti počenja Italija? Ne da bi vprašala Tržčane, zahteva »italijanski rešitev Tržaškega vprašanja«, čeprav ne more biti nobenega dvoma o tem, da bi bila taka italijanska rešitev proti volji samih Tržčanov, kakor tudi, da je taka »rešitev« naravnost škodljiva ne samo Trstu in Italiji, temveč tudi ureditvi Srednje Evrope. Ta bi z izgubo Trsta izgubila možnost dihanja, izgubila svoja

pljuča in svojo bodočnost. Italijani Trsta niso izgradili, ampak sta Trst ustvarila Karel VI. in Marija Terezija in bi si ga zdaj Italijani hoteli prisvojiti zato, da bi zagospodarili še Dunaju in Budimpešti ter bi tako mogli znova začeti osvajanja tržišč in proizvodov Bliznjega vzhoda ter Levanta. Ali pa ta italijanski ekspanzionizem odgovarja vsaj ameriški politiki? Kot se je pa prav zadnje dni izkazalo, stoji stvari prav nasprotno. O tem sicer trenutno in vse dokler se ne bo pokazal učinek srečanja med ameriškim tajnikom za zunanje zadeve, Foster Dullesom, in ministrskim predsednikom Scelbo, ne moremo reči ničesar pozitivnega.

Kakšno je stališče demokratske stranke v vprašanju uporabe atomskega orožja? Uporaba tega orožja sicer ni simpatična stvar. Zato se tudi v Zenevi zahodni državni trudi, da bi to strašno možnost odvrnili. Toda, če je uradna Italija že zašla na to pot, in to prav zaradi rešitve Tržaškega vprašanja, tedaj bo pač prisiljena, da sprejme vse njegove posledice! Toda prav pred srečanjem Dullesa in Scelbe je nastopila demokratska stranka proti uporabi atomskega orožja, to se pravi proti uporabi orožja, ki je eno od bistvenih opor današnje ameriške strategije.

Razlogi, zakaj se je demokratska stranka odločila za ta korak prav v trenutku, ko bi se z ozirom do tržaške zadeve morala zadržati v kar največji rezervi, so čisto notranje politične prirode. Pomirilo so morali namreč svoje pristase zaradi nevarne propagande, ki jo vodi »L'Unita«, glasilo komunist. partije Italije, proti uporabi atomskega

orožja.

Ce pa stvar, kakor se povsem zdi, stoji tako, tedaj stojimo pred čudnim položajem. Z ene strani sprejema italijanska vlada brezpogojno, torej brez pridržka zaradi tržaškega primera, stališče ameriške vlade glede skupne obrambe Zahoda od Sovjetov. Po drugi strani se pa najjačja stranka italijanskega parlamenta izjavlja proti stališču ameriške vlade v pogledu uporabe atomskega orožja.

To pa pomeni, da so vse obljube italijanske vlade glede obrambe Evrope nasproti Vzhodu brez vrednosti, ker bo tista italijanska vlada, ki bo parlamentu predložila tak predlog, zaradi sklepa demokratske vlade obsojena, da izgubi večino.

Ali se pa — in to se sprašujemo — Američani tudi zavedajo, kaj bi jih moglo doleteti? Scelba je po eni strani postrežljiv v obljubami, po drugi pa že zdaj pripravlja možnost, da bi ga zamenjali z drugim. To je potemtakem obljuba do preklica.

Američani včasih uživajo glas velikih lahkovernežev. Ne bi bilo želeli, da bi se jim to pripetilo prav ob napovedovanju »rešitve« Tržaškega vprašanja.

V Avstralijo

V torek je iz tržaške luke odplul proti Avstraliji tretji in zadnji transport izseljencev z nad 700 Tržčanmi. Med njimi je precejšnje število Slovencev. Od odhajajočih se je poslovila ogromna množica prijateljev in znancev. — Zelim vsem odhajajočim čim skorajšnji povratek v svobodni Trst.

Razvoj ženevske konference

Dien Bien Phu je padel. Če so hrabri branilci te točke ohranili svojo življenja, ali če je hrabri de Castries v ujetništvu, je sicer važno, toda ne odločilno. O Dien Bien Phuju govorijo, da ni bil važen za obrambo Indokine. Mogoče je tudi to. Toda tu ni šlo za stvarne, ampak za moralne vrednote, in na tem področju je žal Evropa in z njo celo pleme doživelo usoden udarec. Besede, ki jih je bajd pred pogubljem izrekel Giordano Bruno, »Vi se bolj bojite ognja nego jez, ki sem na tem, da izgorim«.

Enako morejo Azijati danes zaklicati belemu človeku: »Bolj se vi bojite uporabe atomskega orožja kot mi, ki naj bomo njegova žrtve«. Bojazen belega človeka pred skrajnostjo, četudi izzvana po najvišjih stremljenjih vesti, je že sama predznak poraza.

Ko je dočeno pred 1500 leti Atila navahnil na Italijo in Galijo, na svoji strani ni imel številne premoči, temveč prav tisto, kar danes zavrača dejavnost zahodnjakov, t. j. strah pred skrajnimi sredstvi, je najočitnejši znak poraza.

Na Dien Bien Phu so bile obrnjene oči vsega sveta. Toda na Dien Bien Phu so prvenstveno zlele oči Azije. Branilci so bili hrabri, saj so zdržali vse, kar človek v svoji odločnosti more držati, in še več, toda to ni odločilo. Odločilno je, da francoska vojska v njih zahodni diplomati doslej doživljali s svojimi prenapetimi deklaracijami in izjavami o Tržaškem vprašanju bi namreč postavili na vse samo še krono, če bi se zgodilo, da bi italijanska vlada, katere obstoj želijo rešiti, prav zaradi njihovega novega načrta padla. Nič manj pa ni važno, posebno v današnjem zapletenem mednarodnem položaju, da bi komunistična propaganda in organizacije presneto dobro znale prikazati, kako je zahodna diplomacija zavestno obsodila na smrt in propast mesto in prebivalstvo, katerega je pred tem sama, z lastnimi napakami zapeljala v slepo ulico. V Evropi, ki še vedno stremi po svoji boljši ureditvi, bi to bil kaj žalosten primer priznanja nemoči in kapitulacije na sami meji železnega zastora.

V vsakem primeru je torej rešitev v obliki delitve Svobodnega tržaškega ozemlja takšna, da ne zadovoljuje nikogar. Presojana s širših vidikov bi predstavljala veliko napako, večjo od vseh dosedanjih deklaracij in izjav. Zato smo še vedno prepričani, da ne bo uresničena in da bo tudi sedanji politični vihar nad našim mestom minil brez hujših posledic.

dokini ni bila sposobna, da bi branilec priskočila na pomoč in da tem niso priskočili na pomoč niti Angleži iz Malaje. Pred groženimi očmi Azije so de Castries in njegovi ljudje morali žrtvovati poslednje, zapuščeni od praznih hvaleštev. Rim Atili ni podlegel, ker ni imel vojske, temveč zato, ker se Rimljani niso hoteli boriti. Azija ne stoji pred zmago zato, ker bi razpolagala z močnejšimi sredstvi za borbo, temveč zato, ker je na njeni strani odločnost in poštvalnost. Rekel bi kdo, da je general Giap izgubil 20.000 ljudi, dočim je Dien Bien Phu imel komaj 6000 branilcev. To pa pomeni, da je štela Giapova vojska vsaj 50.000 ljudi, ki so prezirali smrt, dočim je bilo na nasprotni strani le deset del takih ljudi. Kdo naj zadržaj zdaj azijsko bahavost? Ze zdaj lahko poslušamo bahave govore Azijatov, komunistične zvrsti. Ze skoraj pa bomo priče popolnega opuščanja ameriškega zavezništva na Daljnem vzhodu. Samo izredno drzni junaki so sposobni boriti se kot Castries za izgubljeno stvar. Vse večje pa bo število tistih, ki si bodo prizadevali, da bi svoje ljudi in svoje imetje obvarovali pred masčevanjem bodočega zmagovalca.

Težko je predvidevati, kakšna bo nadaljnja usoda Zeneve. Za zdaj se ni opaziti, da bi se Sovjeti zgrozili pred pošastjo, ki so jo oborožili. Komunisti silijo druge, da bi se žrtvovali za neko hipotetično bodočnost, izgleda pa, da sami ne vidijo dalje od nosu. Sovjeti menda pozabljajo, da so sami skozi štiri stoletja hlapčevali Tatarom, predno so prišli do lastne državnosti. Toda, kaj bodo storili zahodnjaki, katerih čast je v toliki meri prizadeta? Povsem razumljivo je, če bo vprašanje evropske obrambe našlo Francoske ravnodušne. Manj razumljivo pa je, ali bodo tudi druge države oprežnejše nasproti možnostim za skrajne odločitve. Kajti v Dien Bien Phuju ni prizadet toliko francoski položaj v Indokini, kolikor je prizadeta skupna organizacija protikomunističnega dela azijske celine.

Foster Dulles je pretekli teden odpotoval iz Zeneve v Ameriko. Letalo, ki ga je nosilo čez Ocean, je nosilo človeka, ki je imel sto razlogov za resno zaskrbljenost. Italijani pravijo, da je dve uri tožil Scelbi. In sodeč po tem, kar nam neprikrito javlja Luigi Barzini, mlajši o sedanji Italiji, je tudi Scelba Američanu mogel navesti besede Guatima, ko so ga pekli Spacel: »Ali mar mislite, da je meni bolj kot vam?«

Titove izjave

10. maja je vodilni ameriški dnevnik »New York Times« objavil razgovor, katerega je imel njegov sodelavec Sulzberger z maršalom Titom. Razgovor se je vršil na Bledu. Polem ko je Tito poudaril, da je po njegovem tržaški problem lažji kakor Posarsko vprašanje ter dodal, da tudi izostanek sporazuma o usodi Trsta ne bi smel predstavljati ovire za sodelovanje Italije in Jugoslavije v evropskih vprašanjih, je na posebno vprašanje izjavil:

»V Evropski obrambni skupnosti, ki bi bila širša in ne zgolj vojaškega značaja, bi bilo rešljivo tudi Tržaško vprašanje. Mi ne moremo pristati na izročitev cele cone A italijanski upravi kajti to ne smemo, da ne bi bila končna rešitev, temveč sploh ne bi bila nobena rešitev, kajti Svobodno tržaško ozemlje bi še vedno obstajalo. Na ta način bi Italija še vedno uveljavljala svoje zahteve in Evropska obrambna skupnost ne bi bila ojačana... Ena rešitev bi lahko bila naslednja: ne ena, ne druga država naj se ne odreže svojim zahtevam. Mi ne bi zahtevali tega od Italije in Italija ne bi smela tega zahtevati od nas. Tudi ta rešitev ne bi bila dobra, toda v vsakem slučaju še vedno boljša od tiste, kakršno bi Italija. V tem slučaju pa bi zavzemili morali svečanost izjaviti, da ne bodo podpirali zahtev ne ene, ne druge strani in da ne bodo ne eni, ne drugi državi pomagali, da bi jih uresničili.«

Zanimiv je posebno prvi stavek tega odgovora, v katerem je maršal izražal misel o možnosti rešitve Tržaškega vprašanja v obliki nekakšne evropeizacije. Vsekakor

pa je Tito ni točneje opredelil. Sledijo značilni odstavci, s katerim je Tito pomnožno izjavil, da ne bo dopustil izročitve vse uprave cone A italijanski administraciji. Nekateri domnevajo, da je bil glavni namen njegovega intervjuja prav prepričanje izvedbe takšnega načrta. Tretja misel, s katero se predvideva nekakšno podaljšanje jugoslovansko-italijanskega prepričanja v večnost pa je sploh takšna, da res ni nobena rešitev.

V nadaljevanju svojega intervjuja je Tito potrdil, da res želi, da bi Svobodno tržaško ozemlje več ne obstajalo. Določena bi morala biti nova razmejitvena črta in veselite bi se morale obvezati, da ne bodo v bodoče podpirali nobenih zahtev ene ali druge strani, ki bi segale čez to črto. Ko se je Tito tako izrekel za uničenje Svobodnega tržaškega ozemlja in za izročitev Trsta Italiji, ne pa morda za kakšen samostojen Trst, za katerega se še vedno skuša skrivati »Primorski dnevnik«, je povedal, da bi Jugoslavija in Italija moral obvestiti Varnostni svet in Združene narode, da sta rešili svoj problem, kajti brez odobritve Varnostnega sveta se ne more smatrati, da bi problem bil rešen.

To je dragoceno priznanje, čeprav iz tega še ni jasno, kako si Tito predstavlja, da si dve sosednji državi sploh smeta enostavno razdeliti ozemlje, za katerega jamčita nad dvajset podpisnic Pariške mirovne pogodbe z Italijo. Prav tako ni povedal, kako naj bi takšno spremembo spravili skozi Varnostni svet, v katerem ima Sovjetska zveza, zaenkrat še vedno zagovornica Svobodnega tržaškega ozemlja, pravico veta. Vsekakor je to kaj svojevrsen način pojmovanja mednarodnega prava, ki ne bi delal čast nobeni državi, ki bi se pridružila takšni jugoslovansko-italijanski kapetiji.

Še eno je zanimivo vprašanje. Sulzberger je dejal: »V takem primeru torej ne bi več obstajalo Svobodno tržaško ozemlje. Ali bi Vi v tem slučaju smatrali, da bi bilo koristno zgraditi Kopru pristanišče in železniško progo?«

Ker bi bila Skedenj in Zavrje priključena k Italiji — je odgovoril Tito — bi morali dati prebivalstvu Kopra majhno pristanišče in gospodarsko središče, ki naj mu omogočita življenje.

Kaj sledi iz tega odgovora, smo dobili obširno povedati v današnjem uvodniku. Ze pred nekaj leti smo napisali, da bi v primeru delitve STO-ja zrastle nasproti Trst nove pristanišče. Zda je Tito to potrdil. V ključu svojega intervjuja je še natančneje obrazložil, kakšno bi moralo biti jamstvo velesil za nove meje. Na zadnje Sulzbergerjevo vprašanje pa je, v nasprotju z dosedanjim jugoslovanskim stališčem, dejal, da bi po ureditvi Tržaškega problema Jugoslavija bila pripravljena rešiti vsa viseča jugoslovansko-italijanska vprašanja in skleniti z Italijo celo dvostranski sporazum. »Toda, dokler so tu nasprotja, ni ne osnove, ne možnosti za vstop Italije v Balkanski pakt. Nasprotno. Njen vstop bi bil celo škodljiv« — je poudaril. To Titovo stališče je nekako presenetilo vse sprejemevalce dosedanje predmetne jugoslovanske politike, kajti vsem se zvene v ušesih besede, s katerimi je Tito vabil Italijo, naj se najprej sporazuma z Jugoslavijo o manjših vprašanjih, kakor bo v nastalem vzdušju obojestranskega zaupanja in razumevanja tudi Tržaško vprašanje lažje rešljivo. Zda pa vidimo, da je postopek drugačen. Tito pritiska na rešitev Tržaškega vprašanja, ki mu je pogoj za pristop k obravnavanju ostalih.

Nedvomno je Tito s svojim intervjujem, v katerem je precej jasnost in tudi nasprotje, hotel ne kaj doseči. Ali je hotel samo poudariti, da ne bo pristal na izročitev uprave cone A Italiji ali je hotel tržaški italijanski in svetovni javnosti vnaprej povedati, kakšna bo usoda Trsta, če izgubi svojo samostojnost ali pa gre zopet le za eno izmed številnih kratkotrajnih stališč, ki jih bo kmalu zamenjal s kakšnim novim, vse to bo pokazala že skorajšnja bodočnost.

Konferenca v Singapuru

V kratkem se bodo sestali v Singapuru zastopniki Francije, Velike Britanije, Združenih držav, Avstralije in Nove Zelandije na povsest gledu ureditve vprašanj Indokine in jugovzhodne Azije.

Tudi to je Francija

Medtem ko v Zenevi svetovne sile merijo svoje moči, leži nekeje v svetu zasedje, kjer so se pred enim tednom streljali, se borili in umirali: Dien Bien Phu. Kdo je do večeraj poznal to ime? Komu je danes še neznano? Proti ogromni premoči so se polnih sedemindeset dni borili Francozi, bojevniki Tujske legije in sinovi Vietnama. Skoro polna dva meseca so bili odrezani od sveta in brez upanja na zmago. Kljub temu so se štirindvajset ur pred porazom spustili v oblegano postojanko — prostovoljci; junaki, ki so hoteli biti tovarišem ob strani v najtežji uri njihovega življenja. Kakor se je ime Dien Bien Phu-ja visoko dvignilo k luči, tako je tudi ime njegovega branilca zasvetilo po vsem svobodnem svetu: general de Castries, najsilnejši vojak povojne dobe.

Na njem se ponovno potrjujejo stare vrline francoskega vojaškega duha: zvestoba, junaštvo, prezir do smrti, polet in vztrajnost. V politiki so morda Francozi svoja izročila zatajili, zadržanjem francoskega vojaka v Dien Bien Phu-ju pa so ta izročila nepričakovano ponovno in z novim sijajem potrdili. Mož, ki se je izkazal v oddaljeni tuji zemlji, v sredi svojih junakov s prezirno smrti in poraza — tudi to je Francija. Francoski politiki tega ne smejo prezreti!

VESTI s TRŽAŠKEGA

Tržaško vprašanje pred rimskim parlamentom

Ze ko so prvič prodre v javnost vesti o približno takšni razdelitvi Svobodnega tržaškega ozemlja, kakršno je pred dnevi predlagal Tito, smo dejali, da so ti pogoji za sedanje italijanske vlado nesprejemljivi. Italijanska vlada, ki se vedno vztraja pri marčni izjavi, s katero so ji obljubili vse Svobodno tržaško ozemlje, je tudi oktobra dosegla pristaneke svojega parlamenta na dvostransko anglo-ameriško izjavo samo pod pogojem, da se smatra izročitev vse cone A Italiji kot začasná rešitev. Ta pa ne sme zapreti poti bodočemu uveljavljanju italijanskih zahtev po večjem delu cone B. Razumljivo je torej, da se s tem sklepom vezana italijanska vlada ne more zadovoljiti z rešitvijo, ki naj bi ji nudila še manj kakor oktobrska izjava, ter bi poleg tega dobila še formalni pečat trajnosti in dokončnosti.

V tem smislu je potekel tudi začetek razprave v zunanje-politični komisiji italijanske poslanske zbornice. Vsi govorniki so opozorili vlado na jeseni sprejete sklepe in Piccioniju ni preostalo drugega, kakor da je obljubil, da italijanska vlada ne bo sprejela nobene začasne rešitve Tržaškega vprašanja, katera bi ji nudila manj, kakor anglo-ameriški oktobrski sklep, in nobene končne rešitve, ki ne bi Italiji nudila več, kakor pravkar omenjena izjava.

Iz tega lahko sklepamo, da je pot do rešitve Tržaškega vprašanja še dolga in da bodo medtem, po mislovu Colognatiu in demokraciji Graciani, tudi drugi kredenci še imeli čas razmišljati in morda ugotoviti, da je vendarle boljše odstopiti od zahtev po priključitvi Trsta k Italiji in se zavzeti za uresničitev Svobodnega tržaškega ozemlja.

V splošnem reakcija italijanskih uradnih krogov na Titov intervju ni bila živahna. Lahko bi rekli, da jim je kar neprijetno, ker so se zakulisna pogajanja prehitro razkrila. Toda široka italijanska javnost s takim zadržanjem ni zadovoljna in v časopisih se vedno bolj množijo glasovi, ki zahtevajo, da mora tudi italijanska vlada stopiti iz svoje rezerviranosti.

Krínko z obraza

V Rimu je policija zasačila poslanca MSI, ki sliči na ime Cesare Pozzo, ko je prevažal orožje in municijo po rimskih ulicah. V Trstu ga poznamo od lanských demonstracij, ko mu je bomba, ki je bila namenjena drugim, odnesla stopalo. Zavezniki so ga sicer sicer, ki imajo v Italiji še vedno veliko besedo, so ga spravili na varno v Republiko. Namesto zaslužene kazni, so ga izvolili v rimski parlament.

O poštenosti in resnici

Starejši ljudje se čudimo nad popolnim razsolum političnih navedenosti, ki so se uveljavljale v preteklosti. Razmišljamo o neizprosnosti razdelitvi sveta in o nepopustljivih dogmatičnih trmoglavostih velikih političnih igralcev današnjega sveta.

Z ogorčenjem zasledujemo nasilna dejanja, s katerimi nastopajo današnji politični ljudje nasproti ljudem, ki ne mislijo tako, kot zapovedujejo veliki in mali nasilniki. Z odvratnostjo spremljamo zasluževanje svobode mnenja, nizkotno preziranje človeškega dostojanstva in poniževanje posameznika na brezoblično število, ki je lahko poljubno uporabljajo, preustroja in tudi uničijo.

Zakaj se pravzaprav čudimo vsem tem grenkim pojavom v življenju narodov in visoke politike, ko današnji dan — tudi pri nas — poteka v znamenju neresničnosti?

ce, zvižaje, napihnjene propagande in zvijorepenja vseh vrst? O poštenosti pač govorijo in pišejo na skrajni levi in tudi na krščanskodemokratskem krilu, pri tem pa dobro vedo, da mnogo boljše izhajajo brez nje; zdi se celo, da jim je v praktičnem življenju nepoštenost postala že prava krepost.

Ta pojav naših dni je izredno nevaren. Najdemo ga na vseh področjih javnega in zasebnega življenja. Kričeči plakati nas poskušajo z vso vsiljivostjo pretentati. Na vsak korak se širi in kriči laž, ki morda brez njih uspeha ne bi mogel. Pri tem se seveda ljudje z vso previdnostjo varujejo, da bi jim beseda laž ušla čez ustnice. Lastne in tuje nepoštenosti olepljavo svet s frazami o »prečnosti«, »rafiniranosti« itd.; pri tem pa pozabljajo, da podzvestno postavljajo krilatice: Svet hoče biti ogoljufan kot življenjski smoter današnjih dni.

Ali se smemo potem še čuditi, če se tudi države držijo tega načela; če zavestno fabricirajo neresnična poročila in potvarjajo zgodovinsko preteklost ter sklepajo pogodbe, o katerih vedo, da jih ne bodo izpolnile?

Te misli se človeku vrivajo danes, ko zopet barantajo za našo zemljo, ko krivica zopet triumfiruje nad pravico; ko zamenjuje ljudi z odgovornimi mest same zato, ker so branili poštenje, ker so priznavali, da živijo na tej zemlji Slovenci, ki jih je Bog tudi ustvaril po božji podobi. Kdo jih bo zamenjal? Tisti, ki jih je uril fašizem in jih ameriška demokracija prevzela in spremenila. In vendar je ta polzgrešena!

Brez zaupanja in poštenosti današnjih vprašanj in problemov svet ne bo rešil. Narodi pa bodo korakali v boljše bodočnost le, če se tudi posamezniku ne bo treba bati, da mu prinaša pogum za resnico in poštenost zgolj neuspehe, pa naj bo to že v političnem ali poslovnem udejstvovanju.

Večer narodnih pesmi terceta „Metuljček“

Pretekli petek zvečer je nastopil ženski pevski tercet „Metuljček“ pod okriljem SPM v društveni dvorani z obsežnim in okusno izbranim programom, kateremu je navzoče občinstvo sledilo z zanimanjem, ki se je stopnjevalo vse do pristranskega navdušenja. Tercet je moral nekatere v srce segajoče pesmi ponavljati, kakor n. pr. »Mama«.

Posebno lepo so glasovi ubrani in idealno zlit, kakor ne srečamo vedno pri takih pevskih ansamblih. Enako so vsi trije glasovi izbrani. Da je nastop dosegel tak lep uspeh, je pripomoglo odlično spremljevanje mojstra Marija Sencina, ki je priredil večino pesmi in s finim čustvovanjem spremljal ves spored. Tudi njegovi solonastopi so izvali mnogo odobravanja s strani občinstva.

Takih večerov bi si želeli še več v tako prijetnem in iskrenem razpoloženju. Kljub 22 točk obsegajočemu sporedu, bi poslušalci radi še in še poslušali to izredno lepo in plemenito petje. Upamo, da ne ostane ta nastop zadnji, ampak da bodo sledili še drugi. M-en

Botri in botre!

Svojim birmancem darujte predvsem lep in praktičen molitvenik. Najbolj jim boste ustregli z dr. Pečjakovim »Večnim življenjem«, ki je izšlo že v 14. izdaji in ga dobite pri Fortunatu v Trstu in v Katoliški knjigarni v Gorici.

TRŽAŠKI PREPIHI

Novi občinski tajnik

Demokratska stranka in njeni privrški z rimskimi funkcionarji na čelu so v resnici prijatelji Trsta in njegovih prebivalcev. O tem pač ne more biti resnega dvoma, odkar je ta možganski trust ugotovil, da v Trstu ni mogoče najti občinskega tajnika.

Res je, Tržačani so praktični ljudje in za komunalno administracijo — po preprčanju rimskih strokovnjakov — popolnoma nesposobni. Kos ji je samo človek, ki je predral nekaj ducatov hlač po toškanskih, kalabrijskih in sicilijskih občinah.

Sicer je res — kakor priznava sam novi občinski tajnik, dr. Etrusco Carminelli — da bo moral najprej temeljito preštudirati zgodovino, kroniko in vse ostale probleme našega mesta in povrh tudi še administrativne posledice, ki jih občinsko tajništvo nujno zahteva, ampak potem bo šlo kot po olju. Ne vemo koliko časa bo novi tajnik uporabljal za ves ta študij, vemo samo, da so v našem mestu zaveznički že deset let in pogostokrat dvomimo, da so tudi koristno premleli zgodovino, kroniko in vse ostale probleme našega mesta... Človek bi mislil, da je ta študij vsekako prikladnejši za ljudi, ki so zgodovino in kroniko sodoživljali ker so tu rojeni. »Zaščitnika« Trsta mislijo drugače.

Ženevska potegavščina

Zgodilo se je v teh dneh v Ženevi kjer zboruje mednarodni svet državnikov in politikov. Dogodivščino si pripovedujejo pri cocktail-jih in party-jih: Dva že precej navlažena gospoda, po govorici sodeč — eden Rus, drugi Američan, sta se znašla na policijski stražnici v Ženevi in zaprosila za politično zatočišče.

Policijski nadzornik je takoj vzel na zapisnik njune osebne podatke nato pa telefoniral na policijsko ravnanstvo. Nato se je obrnil do obeh prosilcev: »Gospod Ivanovič, je dejal z vso uradno vljudnostjo, ač mi je sporočili vam, da ste od tega trenutka dalje pod zaščito švicarske zvezne republike. Mister Miller, se je obrnil do Američana z vso vljudno resnostjo, »prosim vas, da položite 3,50 frankov kot globo zaradi zavarovanja oblasti in motenja javnega miru in reda«.

Dvojno merilo

in dvojna morala

Pod naslovom »Una provocazione ed un insulto il ventilato congresso sloveno« je ARENA DI POLA v svoji številki z dne 21. aprila izšla v svoj žolč na goriški kongres titovske Demokratske fronte, ki so ga napovedali za 25. april, t.j. na dan osvoboditve Italije.

Ne da bi na tem mestu zahajali v razpravljanje o osnovnosti ali neosnovnosti tega napada, se nam pa vsekakor zdi, da je med resnim kongresom formalnih političnih naslednikov nekdanjih, pa čeprav komunističnih partizanov in sprevodom »matricola«, ki se je na isti dan vršil v Trstu, le precejšnja

razlika.

Radoveden, odkod se na korzu zbira takšna velika množica ljudi, sem se preteklo nedeljo namreč tudi jaz postavil v vrsto, misleč, da bom lahko prisostvoval mimobodu vrste odličnikov, ki se bodo na ta dan vračali z griča sv. Justa ali kakšnega drugega podobnega mesta, kjer so se poklonili spominu padlih žrtv. Upal sem, da bom od daleč videl morda celo njegovo Ekselenco Fracassija. Toda namesto tega sem prav na mestu, kjer stojé plošče maja 1945 padlih Italijanov, prisostvoval pravemu pustnemu sprevodu, v katerem so se na alegoričnih vozovih vrstile Montagnevile, vile orgij, »ragazze squilloe« in druge podobne pornografske neokusnosti bodočih voditeljev italijanskega naroda.

Ob ta način proslavljanja 25. aprila, ob ta »insulto« in »provocazione« se pa seveda nihče ni spotaknil, kajti to so bili »nostri« bravi »ragazze«. Ponedeljska izdaja »Giornale di Trieste« jih je celo pohvalila...

DAROV: V počastitev spomina pok. Ivana Dolharja daruje g. Franc Strancar za SDD 500 lir. N. N. daruje za SDD dobiček pri igri, 320 lir.

DAROV: Namesto venca na grob umrlemu očetu kolegice Tence Nives so profesorji Višje realne gimnazije podarili 4450 lir. za rezeve slov. Vincencijeve konference.

OPREMLJENO TRISOBNNO STANOVANJE v vili v Sv. Križu se odda v najem za poletno sezono. — Naslov v upravi.

Odgovorni urednik:
Dr. Prof. ANTON DABINOVIC
Tiska: tisk. Adria, d. d., v Trstu

ZDRAVNIK
Dr. FRANJO DELAK
v TRSTU
sprejema
na
Reški cesti - Strada di Fiume,
številka 20-III. - 2. nadstropje
vsak dan od 15. do 17. ure

ZOBOZDRAVNIK
Dr. STANISLAV PAVLICA
se je preselil v ul. Rittmeyer, 13
in sprejema
od 9. do 13. ter od 17. do 19. ure
Stev. telef. 31-813

Mizarji
kmetovalci
podjetniki!
Deske smrekove,
macesnove
in trdih lesov,
trame in parkete
nudi najugodnejše
CALEA
TEL. 90441
TRST
Viale Sonnino, 24

Vsakovrstno pohištvo:

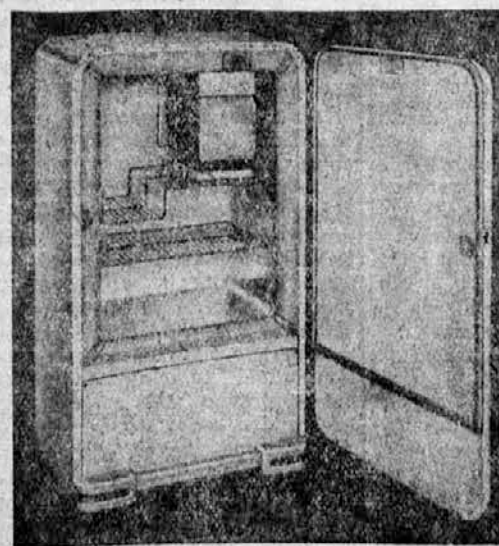
SPALNICE - JEDILNICE -
KUHINJE ITD. — PO NAROCILU IZVRŠI VSAKO
DELO — POROSTVO ZA
DOBER NAKUP — TOVARNISKE CENE — DELO SOLIDNO — DOMACA TVRDEKA

Tovarna pohištva

Tel. 32

PRINČIČ
KRM IN
Cormons - prov. Gorizia

Prispeli so najboljši hladilniki sveta!

Izdelek največje angleške tovarne LEC je v celoti (tudi s hladilno napravo, ki je najvažnejši del) izdelan po dolgoletnih izkušnjah izključno v LEC-ovih tovarnah!

Električni hladilnik LEC je izviren izdelek, nedosegljiv v trajnosti, liniji in ceni!

Grajen je za Vas; LEC Vam bo prihranil mnogo denarja in Vam bo ob vsaki priliki nudil svežo hrano in Vas s tem ohranjal pri najboljšem zdravju. Zapomnite si: LEC mora v vsako gospodinjstvo!

Navodila s takojšnjo dobavo — tudi z obročnim odplačevanjem — sprejema trdka

G. KERŽE

TRST - Piazza S. Giovanni 1 - Tel. 35019

Katero živilo je najcenejše?

Statistični urad Zaveznike vojaške uprave je februarja izdal obširno poročilo o anketi življenjskih stroškov tržaških družin, ki so jo izvedli v dneh od 15. oktobra do 14. novembra 1952. Med objavljene tabele je tudi ena, ki kaže ceno posameznih živil po njihovih kalorični oziroma hranilni vrednosti. Znano je namreč, da človeško

telo ne izkoristi popolnoma vseh kalorij, ki so nakopičene v posameznem živilu. Zato je za presojo dejanske hranilne vrednosti merodajnejši drugi podatek. Ker bo marsikoga zanimalo, katera so tista živila, s katerimi si najceneje kupimo isto količino energije, ponatiskujemo iz navedene tabele nekaj najvažnejših postavk:

Živilo:	Lir za 1000 kalorij (oktober - november 1952)	Lir za 1000 hranilnih enot (oktober - november 1952)
Koruzna moka	25	88
Kruh	48	146
Testenine	51	155
Rž	51	171
Keksi	136	415
Krompir	46	157
Stročnice	68	185
Sadje	197	707
Zelenjava	641	1399
Siadkor	69	284
Marmelada	166	680
Mleko naravno	110	223
Mleko kondenzirano	153	375
Sir	191	329
Ribe v škatlah	56	115
Ribe sveže	216	291
Meso	860	747
Jajca	537	774
Mast svinjska	35	106
Olje	57	172
Slanina	78	169
Maso	162	482
Vino	160	0

Kaj nam povedo ti podatki? V prvi skupini so nekatera živila, ki nam dajejo predvsem škrob. Med njimi sta najcenejša koruzna moka in kruh, medtem ko je ista količina hranilnih enot v obliki keksov skoraj trikrat dražja. Zanimivo je, da je celo krompir v Trstu, z ozirom na hranilno vrednost,

dražji od kruha. V zadnji skupini, kjer so maslobo, pa vidimo, da je ista količina koristnih maslobo v bližini svinjske masti skoraj štiri in polkrat cenejša, kakor pa, če si jih privoščimo v obliki masla. Beljakovine, ki jih naš organizem tudi nujno potrebuje, so najcenejše v obliki konzerviranih ali svežih rib, medtem ko so jajca z ozirom na svoje hranilno vrednost približno enako draga kot meso. Pravo razkošje pa je, ne po tržnih cenah, temveč po ceni, katero je treba plačati za 1000 kalorij ali hranilnih enot, zelenjava. Tudi sadje se po ceni svoje hranilne vrednosti kar kosa z mesom. Pri tem moramo pa seveda upoštevati, da prejema naš organizem s temi živili dragocene vitamine in razne mineralne soli.

V naši prehrani morajo biti v pravilnem razmerju zastopane vse našteje žnvi. Navedena tabela pa kaže, na katerih živilih mora temeljiti prehrana pri družinah, ki morajo gledati istočasno na izdatke in na izdatnost. Izbirale bodo pač tisto živilo, ki nudi po najnižji ceni isto količino hranilnih enot. Tako bodo varčevale, energijska vrednost hrane, ki jo bodo uživali njihovi družinski člani, pa bo vključ temu visoka.

Spor z družbo Waldbesitzer poravnal

Med lesno družbo Waldbesitzer, ki ima svoja skladišča v prosti ceni na prosekah, in med carinskimi oblastmi je prišlo do nesoglasja in je pretila nevarnost, da se bo družba preselila. S tem bi ostalo zopet večje število delavcev brez dela. Mestni svetovalec dr. Josip Agneletto je pismeno zahteval od župana pojasnila o tej zadevi in ga zaprosil za posredovanje pri carinskih oblasteh. Prejel je odgovor, iz katerega je razvidno, da ni nobenih stvarnih razlogov, da bi se nesoglasje ne moglo uspešno odstraniti. Carinske oblasti so zagotovile, da bodo poskrbele za odstranitev vseh nevarnosti in zato je verjetno odstranjen nevarnost, da bi trdka zastupila svoja skladišča na Proseku.

ŠOLSKE VESTI.

Vpisovanje

v Slov. nižjo srednjo šolo
Ravnateljstvo Slovenske nižje srednje šole v Trstu, ulica della Scuola Nuova 14, sporoča, da se vrši vpisovanje za sprejemni izpit vsak dan v tajništvo šole od 9. do 12. ure. Vpisovanje traja do 20. maja. Vsa potrebna navodila se dobijo v tajništvo šole.

Istočasno se sprejemajo tudi prošnje privatistov za nižji tečajni izpit in privatne razredne izpite. K prošnji na kolikovanem papirju za 100 lir je treba priložiti: rojstni list anagrafskega urada, potrdilo o istovetnosti potrdilo o popolnem cepljenju. Na pošti pa plačati 150 lir na c/c 11-124. Vojne sirote in tuji državljani so oproščeni takse.

IZPITI

na višji realni gimnaziji
Na Državni višji realni gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Trstu, ki ima poleg razredov z učnim načrtom realne gimnazije tudi razrede z učnim načrtom klasične gimnazije in liceja, se sprejemajo prošnje za priprave k sprejemnim, zrelostnim in privatnim izpitom, in sicer:

Prošnje za sprejemne in privatne izpite je treba vložiti do 20. maja, prošnje za zrelostne izpite pa do 15. maja.

Prošnje sprejema tajništvo zavoda v ulici Lazzaretto Vecchio 9-II vsak dan od 10. do 12. ure.

Začetek sprejemnih in privatnih izpitov bo 4. junija ob 8.30, začetek zrelostnih izpitov pa bo 21. junija tudi ob 8.30.

Natančnejša navodila za vlaganje prošnje so razvidna na zavodovih oglasnih deskah.

Občni zbor Sindikata slovenskih šolnikov

Sindikat slovenskih šolnikov na STG - Trst vabi svoje člane na redni letni občni zbor, ki bo v risalnici svetoviranske šole dne 16. maja 1954 točno ob 9. uri.

Dnevni red:
1) poročila glavnega in nadzornega odbora ter pododborov,
2) diskusija in potrditev letnega obračuna,
3) volitev glavnega in nadzornega odbora ter razsodišča,
4) slučajnosti.

Otvoritev otroškega vrta na Proseku

Na ponovno intervencijo mestnega svetovaleca g. dr. Josipa Agneletta glede otvoritve otroškega vrta na Proseku, so na pristojnem mestu izjavili, da bodo vrtec odprli v ponedeljek 17. ali najkasneje v torek 18. t. m. Obe vrtarici sta že imenovani. Vrtec bo imel dva tečaja in obiskovalo ga bo 70-80 otrok.

Počitniške kolonije

Po šolah so pričeli z vpisovanjem otrok v počitniške kolonije. SDD pridno zbira vse potrebno za letošnjo organizacijo počitniških kolonij.

Starši ki imate otroke do 12 let starosti, zanimajte se zato, da bodo vaši otroci uživali naravo, se okrepili in nabrali novih moči za prihodnje šolsko leto!